# 97 . Oarda | Comuna: Alba Iulia | Judeţ: Alba | Punct: NR. 6 (Km. 6+050 – Km. 7+050), Lotul 1 - Autostrada Sebeş-Turda | Anul: 2017

**Anul:** 2017
**Cod RAN:** 1053.02;1053.03;1053.04
**Perioade:** Preistorie
**Epoci:** Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu
**Tipuri sit:** locuire
**Categorii sit:** Neatribuit
**Autori:** Beatrice Ciută, Marius Mihai Ciută, Ionuţ-Cosmin Codrea, Călin Şuteu, Radu Totoianu
**Instituții:** Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Universitatea "Lucian Blaga", Sibiu, Muzeul Civilizaţiei Dacice şi Romane, Deva, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Muzeul Municipal "Ioan Raica" Sebeş

## Raport

Campania anului 2017, de cercetare preventivă a Sitului nr. 6 (km. 6 + 050 - km 7 + 050), din cadrul Lotului nr. 1 al Autostrăzii Sebeş-Turda, a abordat sectoarele de sit rămase necercetate la finalul campaniei 2016, respectiv suprafaţa asfaltată (amprenta şoselei) a DJ 107C (B3 = 726 mp), precum şi cele două „insule" pe care s-au aflat stâlpii de medie tensiune (C1 şi C2 = 310 mp), în total 1036 mp (fig. 1). Acestea au fost cercetate preventiv în anul 2017, după îndepărtarea celor doi stâlpi şi realizarea devierii ocolitoare sudice a DJ 107C, în dreptul pasarelei peste DJ 107C, extremitatea de sud a podului peste Mureş.

Situl a fost delimitat prin Raportul de evaluare arheologică de teren, de către un colectiv al Muzeului Naţional al Unirii din Alba Iulia -nota 1(fig. 1). Aşa cum a fost conturat în Evaluarea arheologică de teren, Situl nr. 6 suprapune parţial (traversa sud-nord) ansamblul de situri arheologice Limba-Oarda de Jos (cod LMI AB-s-B-00035, cod RAN 1106.01-05) - aflat în curs de cercetare sistematică -nota 2, fiind localizat integral în teritoriul administrativ al localităţii Oarda de Jos, actualmente cartier al mun. Alba Iulia. Întreaga suprafaţă identificată prin diagnoză ca sit arheologic, se află în arealul extravilan, ea fiind afectată de diverse activităţi antropice recente: magistrala de gaz metan; linia de curent electric de medie tensiune; DJ 107C, ultimele două traversând situl, de la est la vest, în zona sa nordică; lucrări agricole etc.. Sectorul de autostradă (amprenta) pentru care s-a solicitat descărcarea de sarcină arheologică (Situl nr. 6), a avut o lungime de 1 km şi o suprafaţă de 107.550 mp situaţi între limita sud-estică a localităţii Oarda de Jos şi lunca Mureşului. Proiectul autostrăzii a prevăzut coborârea traseului pe pantele Dealului Barbului (Bercului), dinspre sud-vest spre nord-est, spre sectoarele ŞesuOrzii, Vărăria şi Bordane, situate în imediata apropiere a luncii Mureşului (fig. 1). În urma executării diagnozei intruzive - prin excavarea a 12 + 4 secţiuni-magistrale, paralele şi perpendiculare pe traseul proiectului - în scopul delimitării certe a ariei depunerilor arheologice, s-a constatat faptul că sectoarele extreme ale sitului delimitat iniţial s-au caracterizat prin lipsa oricăror depuneri sau intervenţii antropice de interes arheologic, s-a procedat la sectorizarea sitului rezultând astfel 3 sectoare distincte -nota 3: Zona 1 reprezentând extremitatea sudică (km. 6 + 050 – 6 + 600 = 70.290mp); Zona 2 reprezentând extremitatea nordică (km. 6+900 - 7+050 = 6.403mp) şi Zona 3, cea care a conţinut efectiv depuneri arheologice care au făcut obiectul cercetării efective (km 6 + 600 – 6 + 930 = 30.895 mp)(fig. 1-2). Zona 3, suprapune, în fapt, o parte (secvenţă) a sitului neolitic Limba-Oarda de Jos şi este compusă, la rândul ei, din mai multe sectoare: Sector A - Bordane şi Vărăria la nord de DJ107C (3547 mp); Sector B - DJ107C cu zona de protecţie (1946 mp) şi Sector C - Şesu Orzii (25401,17 mp), la sud de DJ 107C.

Cercetarea arheologică preventivă din anul 2017 -nota 4- avizată prin Autorizaţia de cercetare preventivă nr. 1 din 08.01.2016, emisă de Ministerul Culturii - a fost efectuată pe parcursul a două intervale distincte de timp: 5 – 24 martie 2017, respectiv 8-24 octombrie 2017.



Generat la: 06.08.2025 15:05

Strategia de abordare, prin săpătură, a celor trei sectoare rămase necercetate a fost condiţionată de mai mulţi factori, după cum urmează: specificul depunerilor arheologice (adâncimea de relevare, grosimea, caracteristici); specificul morfologic al sectorului (pantă, loc drept, zonă accidentată etc.); momentul în care a fost abordat sectorul prin săpătură; strategia de evacuare a pământului excavat, uneori pe suprafeţe de mari dimensiuni; disponibilitatea logistică a beneficiarului (forţa de muncă existentă implicată în săpătură); evoluţia condiţiilor meteorologice; existenţa unor zone protejate de altă natură decât cea arheologică (zone de protecţie ale DJ 107C, zone de protecţie ale stâlpilor de medie tensiune etc.). Faptul că situl arheologic nr. 6 este traversat de DJ 107C, de la est spre vest, pe o lungime de cca. 100 de metri a impus succesiunea cercetărilor preventive din preajma acestuia -nota 5.

Au fost executate 3 de unităţi de cercetare (UC 42-44), de diferite dimensiuni şi forme, însumând 1036 m.p. (UC 42 = B3 = amprenta DJ107C; UC 43-44 = C1şi C2 = insule ale stâlpilor de curent electric fiind relevate şi cercetate 28 de comlpexe arheologice -nota 6, de diferite tipuri şi dimensiuni, aparţinând epocii neolitice (neolitic timpuriu şi neolitic dezvoltat).

Ca parte a strategiei de cercetare preventivă a sitului, pentru corecta raportare spaţială a unităţilor de cercetare, a carourilor şi a complexelor de locuire, a fost utilizat gridul general al sitului arheologic, respectiv caroierea completă, utilizând unităţi de 10 x 10 m, dispuse în tabla de şah (notate cu litere majuscule pe orizontală de la est (dreapta) la vest (stânga) şi cifre arabe pe verticala nord-sud sud-jos), pentru ca orice locaţie din interiorul sitului să poată fi raportată pe axele de orizontalitate (x şi y), completată cu datele de nivelment topografic (cote altimetrice), utilizând sistemul Stereo 70 (cote de înălţime, date în funcţie de nivelul Marii Negre). Gridul a fost marcat efectiv în teren cu ţăruşi din lemn, înfipţi în pământ la colţurile carourilor, fiind vopsiţi în culori uşor de remarcat (alb-roşu-verde). S-a căutat realizarea, pe cât posibil, unei racordări a gridului actual cu caroierea topografică anterior existentă (efectuată în anul 1995) -nota 7.

Documentarea completă a tuturor contextelor arheologice (stratigrafie, complexe, planimetrie, cote altimetrice etc.), a reprezentat unul din principalele obiectivele ale cercetării arheologice preventive. Astfel, metodele tradiţionale (fotografia, filmul, desenul, fişa de context etc.) au fost completate de datele oferite de tehnicile moderne din domeniul topografic  (GPS, GIS), precum şi din domeniul fotogrammetriei, respectiv a termo fotografiei.

Fiecare context cultural - reprezentând fie nivel de locuire, fie amenajări specifice habitaţionale etc. - a fost identificat, conturat, delimitat, fixat in coordonate GPS, fotografiat, demontat pe jumătate (cross-section), din nou fotografiat, desenat, ulterior demontat (golit), prin recuperarea integrală a informaţiei arheologice - utilizând fişa de context - dar şi a materialelor arheologice, în fine, fotografiat la final -nota 8. Metoda a fost obligatorie mai ales acolo unde aglomerarea habitaţională a fost înregistrată ca fiind accentuată, având frecvent cazuri în care complexele de tip adâncit (dar nu numai!) s-au intersectat.

Materialele din complexe, dar şi din strat, au fost recuperate integral, uzând de criteriile de spaţialitate (coordonatele orizontale şi verticale), dar şi cu trimitere la apartenenta lor stratigrafică şi culturală. Ele au fost depuse în pungi de plastic, pe criteriile mai sus amintite, fiecare pungă având biletul propriu, care precizează, în integralitate, datele de identificare ale entităţii contextuale din care au fost recuperate: şantier, sector, unitatea de cercetare, caroul topografic, caroul intern (caroul interior celui topografic, de 2 x 2 m, unde a fost vorba exclusiv de strat arheologic), nr. complexului, coordonatele topografice (adâncimea de conturare, adâncimea maximă de golire) data, alte date de identificare, observaţii, nr. de catalog. Practic, fiecare bilet din pungi îşi găseşte, prin analogie, numărul în cadrul catalogului de bilete de şantier, făcând astfel mult mai coerentă (şi, evident, mai uşoară!), identificarea şi interpretarea materialelor din pungi. Materialele speciale (plastica, uneltele din os, corn şi piatră, vasele întregi, fragmentele ceramice cu pictură etc.) au fost depuse în pungi şi cutii speciale, cu bilete cu date suplimentare, cuprinse într-un catalog separat, cu trimitere la datele spaţiale.

Toate materiale arheologice au fost transportate şi depuse în depozitul Muzeului „Ioan Raica” din Sebeş, o estimare primară a cantităţii totale recuperate (în campaniile 2016-2017) fiind de cca. 6 tone! Acestea au parcurs, în linii mari, primele etape ale prelucrării: spălare, curăţare, întregire (restaurare-conservare), depunere în cutii speciale, fotografiere (parţial), desenare (parţial) etc.

Cercetarea preventivă a sitului 6 din campania 2017 a confirmat, cunoştinţele anterior existente cu

privire la identitatea (apartenenţa) cultural-cronologică a depunerilor arheologice din acest areal, cu privire la succesiunea lor, la specificul depunerilor pentru diversele sectoare în parte -nota 9, respectiv cu privire la specificul conţinutului material al acestora -nota 10. Au fost obţinute însă foarte multe date şi informaţii noi, cu privire la distribuirea spaţială a locuirilor neolitice, cu privire la caracteristicile geo-morfologice ale arealului şi implicaţiile evoluţiei acestora asupra locuirilor neolitice, cu privire la distribuirea spaţială a sectoarelor cu diverse destinaţii ocupaţionale.

În sectorul B3 (Zona 3, sector B – amprenta DJ107C) au fost surprinse cele mai multe date şi informaţii inedite. Deoarece situaţia depunerilor stratigrafice era deja bine cunoscută, iar caracterul succesiunilor de depuneri preistorice s-a dovedit a fi mai complex, cercetarea arheologică a avut mai degrabă un caracter sistematic. Au fost surprinse, în unele situaţii, vechile profile stratigrafice, care au fost astfel reevaluate. Complexele cercetate, în număr de 22, au fost dispuse într-un plan topografic prelucrat pe niveluri (GIS), suprapus ulterior pe Ortofotoplanul sectorului. Au fost surprinse inclusiv complexe golite în campania lunii noiembrie 2016 (B1 şi B2).

A fost cercetată şi documentată locuirea Starčevo-Criş târzie (faza IIIB), precum şi cele două faze de locuire vinčiene timpurii, prima caracterizată în principal prin locuinţe adâncite, formate din mai multe gropi grupate (cuiburi), intersectate, în vreme ce în cea de a doua predomină tipul de locuinţă de suprafaţă, cu platformă, de mari dimensiuni (6 x 8 m), cu pereţi din chirpici şi armătură din nuiele şi pari. Atât în cazul B3 cît şi în cazul C1 şi C2, depunerile arheologice se aflau la adâncimi între 1 şi 1,5 m – în unele locuri chiar aproape 2 m – acest strat de sol acumulându-se ca urmare a fenomenului de eroziune de pantă, extrem de activ pe argilele impermeabile de pe versanţi. Suprafaţa totală a şoselei DJ 107C afectată de proiect, pe o lungime de ca 80 m, împreună cu rigolele, a fost de 726,11 mp, fiind cercetată integral (UC 42), respectiv surprinse 22 de complexe de locuire (Cpx. 583-605).

În sectorul C1 (UC 43), stratul arheologic este de cca. 1,8-2,0 m de la suprafaţă. Situaţia stratigrafică din acest sector era deja bine cunoscută, fiind caracterizatăprin cele două depuneri succesive aparţinând locuirilor Vinča timpurii (ambele de fază A). Deasupra acestora, se afla un strat de depuneri deranjate în urma fenomenelor de eroziune de pantă, cu materiale neolitice în poziţie secundară. A fost posibilă urmărirea evoluţiei caracteristicilor morfologice ale terenului din preistorie, dar şi surprinderea în integralitate dar şi pe martori stratigrafici, a complexelor de locuire sau a amenajărilor specifice diverselor epoci istorice. Deoarece situaţia depunerilor stratigrafice era deja bine cunoscută, iar caracterul succesiunilor de depuneri preistorice s-a dovedit a fi mai complex, cercetarea arheologică a avut, în acest sector, mai degrabă un caracter sistematic. După îndepărtarea stratului vegetal, de cca. 30 cm, de pe toată suprafaţa C1, s-a îndepărtat stratul cu materiale în poziţie secundară (rulate), cu o grosime de cca. 80-100 cm. (stratul negru de sol, nederanjat recent, rezultat al procesului de eroziune de pantă cu materiale în poziţie secundară). Îndepărtarea acestor două prime straturi de pe C1 a fost efectuată mecanic, până la adâncimile precizate mai sus (0,70 – 0,80 m) iar apoi manual, prin adâncirea succesivă cu niveluri de săpare de 20-25-30 de cm., urmată de răzuirea suprafeţelor, identificarea şi delimitarea complexelor, documentarea foto şi grafică (la conturare, etape de golire-dezvelire intermediare, cross-section) etc, iar la final, dezvelirea integrală. Materialele relevate au fost documentate, apoi ridicate, integral, pe unităţi de cercetare, carouri topografice, carouri interne (2 x 2 m), complexe, contexte, fiind depuse în pungi cu menţiunea coordonatelor spaţiale (cota la conturare, cota la golire) şi culturale. La adâncimea de 1-1,20 m au început să se profileze, pe o suprafaţă care acoperea întreaga arie a C1, resturile unui complex de locuire, surprins sub forma părţii superioare a unor fragmente masive de chirpici ars şi pietre de râu. Aici a fost surprinsă şi cercetată integral o locuinţă de suprafaţă aparţinând neoliticului timpuriu (cultura Vinča, faza A), cu o serie de elemente de arhitectură, inventar material, planimetrie, surprinse contextual.

Dezvoltată pe o suprafaţă totală de peste 85 mp., locuinţa de suprafaţă (Cpx. 606, fig. 4a-b) s-a dovedit a avea o formă rectangulară cu o prelungire spre vest (sub forma unei construcţii de tip absidat, similar cu o altă locuinţă de suprafaţă cercetată în anul 1996, aflată la mică distanţă). În zona acestei prelungiri a fost descoperita o vatră făţuită, cu gardină, bine conservată (raritate pentru epoca neolitică). Au fost surprinse gropile stâlpilor de susţinere a pereţilor şi a acoperişului locuinţei precum şi fragmente masive de chirpici ars, cu amprentele de stîlpi, de pari şi chiar de frunze. Forma locuinţei a fost relevată de aceste gropi de stâlpi (fig. 4). Au fost reconstituite modalităţile de prăbuşire a pereţilor, îndeosebi spre interior. Au fost

descoperite peste 25 de vase sparte in situ (fig. 5) protome de vase cu reprezentări antropomorfe (fig. 6), 3 capace de vase cu reprezentări prosopomorfe, o amuletă fragmentară din scoică Spondyllus (fig. 7), greutăţi din ceramică (fig. 8), topoare din piatră şlefuite, unelte din silex, din os şi corn, râşniţe de grasie calcaroasă etc..

Complexul a fost cercetat integral, documentat, a fost realizat un releveu general utilizând tehnica fotogrammetriei, iar ulterior demontat, fiind prelevate separat toate artefactele, probe de sol, răşniţele, fragmentele de vatră şi gardină, fragmentele de pereţi etc.

După demontarea integrală a locuinţei, în urma adâncirii cu încă cca. 60 de cm., au fost conturate trei complexe adâncite (gropi: Cpx. 607-609), care au oferit un material arheologic foarte bogat şi variat. Chiar dacă din punct de vedere cultural acestea aparţin tot fazei A a culturii Vinča, inventarul material pledează pentru o încadrare mai timpurie a lor în cadrul fenomenului cultural (prima fază de locuire Vinca de la Limba-Oarda de Jos). Caracteristica tipologico-stilistică a materialului ceramic, precum şi a plasticii antropomorfe, destul de bogate (4 idoli antropomorfi), pledează pentru încadrarea fazei de locuire a complexelor în prima etapă a locuirii Vinča A (probabil Vinča A2), în vreme ce materialele din locuinţa d suprafaţă pledează  pentru cea de a doua fază de locuire Vinča (probabil Vinča A3 sau A3-B1). Materialele ceramice sunt extrem de unitare, ca formă, tehnică de decorare, tip de ornament tip de ardere etc. Ambele faze de locuire Vinca au fost documentate şi pe profilele stratigrafice obţinute.

În acest sector nu au fost sesizate, deocamdată, materiale ceramice Starčevo-Criş (faza IIIB - policromia), dovedind faptul că unele complexe de locuire neolitice timpurii au fost afectate de complexele adâncite Vinciene.

În sectorul C2 (UC.44), s-a procedat la surprinderea sterilului arheologic ce apare destul de sus, la cca. 0,50 m, în colţul din sud-est, şi evoluează mai adânc, până la 1,8 m în colţul de nord-vest. În această suprafaţă nu au fost surprinse complexe arheologice, fiind cercetată doar o parte dintr-un complex adâncit (groapă) care fusese surprins în profilul de vest, în timpul campaniei din anul 2016.

*

Cantitatea şi calitatea materialelor arheologice surprinse şi prelevate,  chiar dacă nu a surprins - cercetările anterioare atrăgând atenţia asupra acestui aspect - a fost una cu adevărat impresionantă, complexele de locuire fiind cele care au oferit un deosebit de bogat material ceramic, litic şi resturi faunistice. Impresionante sunt râşniţele pentru procesarea cerealelor dar şi pentru prepararea pigmenţilor minerali (ocru), bucraniile de bovidee (Boss Primigenius şi Boss Taurus), dar şi de cervide şi ovicaprine, uneltele din corn şi din os, cantitatea mare de lame şi aşchii din obsidian şi silex.

Un alt element specific al locuirii comunităţilor vinčiene timpurii de la Limba-Oarda de Jos, confirmat şi prin cercetarea preventivă din anul 2017, este cel al numărului extrem de mare al reprezentărilor plastice în şi din ceramică. Un număr de 8 astfel de piese se adaugă celor peste 350 de reprezentări plastice antropomorfe, întregi sau fragmentare, la care se adaugă zeci de capace prosopomorfe şi reprezentări plastice prosopomorfe în relief, de mari dimensiuni, pe pereţii unor vase ceramice, precum şi zecile de „altăraşe” cu protome antropomorfe sau zoomorfe, ce păstrează uimitor de bine culoarea încrustaţiilor roşii (ocru) şi albe, sunt cele care confirmă o teorie deja enunţată anterior -nota 11, cu privire la locul şi rolul pe care l-a jucat aşezarea vinčiană de la Limba-Oarda de Jos în cadrul locuirilor vinčiene timpurii de pe valea Mureşului Mijlociu.

Cercetarea preventivă a Sitului nr. 6, al Autostrăzii Sebeş-Turda este pe deplin încheiată, prelucrarea materialelor, datelor şi informaţiilor obţinute în cadrul cercetării preventive din Situl nr. 6 al Lotului 1 din Autostrada Sebeş-Turda fiind în desfăşurare, cantitatea şi calitatea acestora făcând ca valorificarea să devină un proces îndelungat.

## Bibliografie

- M. Nica, Thraco-Dacica, 8, 1987, p.16-38; idem, în Relations Thraco-Illyro-Hellénistiques, 1994,

p.178-206.
M. Nica, în Relations Thraco-Illyro-Hellénistiques, 1994, p.178-195.

## Note

- 1)Înregistrat la MNUAI cu nr. 194/25.02.2015
2)Instituţia organizatoare a cercetării fiind Muzeul Municipal Ioan Raica din Sebeş, iar Universitatea Lucian Blaga Sibiu, instituţia parteneră.
3) Deoarece în Zona 1 şi Zona 2 (= 76.693 mp), s-a constatat lipsa depunerilor, s-a solicitat şi s-a obţinut Certificat de descărcare de sarcină arheologică parţială, emis de DJC Alba (nr. 8/12.03.2016).
4)Cercetarea s-a desfăşurat ca urmare a solicitării executantului lucrării de construire a autostrăzii,Asocierea SC ImpresaPizzarotti& C Spa Italia, filiala Cluj, în baza Avizului cu nr. 24/01.04.2015 al Direcţiei Judeţene pentru Cultură Alba şi în baza Contractului de prestări servicii nr. 556/ 21.12.2015, încheiat între executantul lucrării: Asocierea SC ImpresaPizzarotti& C Spa Italia, filiala Cluj şi Muzeul Municipal Ioan Raica din Sebeş.
5)Conform art. 67 al Ordonanţei nr. 7-2010 pentru modificarea şi completarea OUG 43-1997, privind regimul drumurilor), spaţiul de protecţie este de 20 metri pe ambele părţi ale carosabilului, de la axul benzii de asfalt, în cazul drumurilor judeţene. În prima fază a cercetărilor, acolo unde a fost posibil, s-a pătruns cu cercetarea preventivă mult mai aproape de asfalt. Astfel, pe sectorul Vărăria limita de sud a unităţii de cercetare s-a oprit la cca. 2 metri de asfalt, iar în Şesu Orzii, unităţile de cercetare s-au oprit la 3-4-7 m. de asfalt.
6)Numerotarea convenţională a contextelor cercetate a fost de la Cpx. 581 la Cpx. 609.
7)Toate serviciile de ridicare şi relaţionare topografică, caroiere, relevare a conturului contextelor, georeferenţiere etc. au fost asigurate de personalul de specialitate al firmei Pizzarotti SA, respectiv: Adrian Moldovan şi Giuseppe Pasquale.
8)În cadrul celor două interval ale cercetării au fost efectuate peste 800 de fotografii, 4 fotogrammetrii, au fost desenate peste 30 de sectiuni de complexe cross-section, peste 50 de metri de profile stratigrafice.
9)Aldea, Ciută 1996; Ciută 2002; 2009; 2009a; 2010; Paul, Ciută 1997; Paul Ciută 2008; RepAlba 1995;
10)Ciută Rustoiu 2001; Ciută Daisa 2002 .
11)Ciută, Florescu 2010; Ciută 2010 .

***Informații suplimentare online***

Raportul 5869 din cronica.cimec.ro
Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro



Generat la: 06.08.2025 15:05